

1473

**Tentoonstelling naar aanleiding van de 550ste
verjaardag van het eerste gedateerde gedrukte boek in
de Nederlanden**

**Een selectie van 17 incunabelen uit verzamelingen van leden van de
Vereniging van Antwerpse Bibliofielen
en het Nederlands Genootschap van Bibliofielen**

**Internationale Boeken- en Prentenbeurs, Mechelen
8-10 december 2023**

Voorwoord

In december 2022 verboederde het bestuur van het Nederlands Genootschap voor Bibliofielen met dat van de Vereniging Antwerpse Bibliofielen in Antwerpen. Na een bezoek aan de archieven van het Letterenhuis en wat overmoedig na enkele glazen werden ambitieuze samenwerkingsverbanden gesmeed. Eén daarvan greep terug naar een herdenking van 1473, de 550ste verjaardag van het eerste gedrukte en gedateerde boek als het ware gelijktijdig in Aalst en Utrecht. Dit was een gedroomde start voor beide Verenigingen daar zowel Noord als Zuid materiaal kon bijdragen aan dit unieke event. Gegeven het korte tijdsbestek werd afgezien van een traditionele en kostelijke tentoonstelling met zeer veel materiaal maar werd het idee van een bottom-up, pop-up achtige activiteit weerhouden.

Et Voilà.....

Met trots nodigen we u, bezoeker, uit op het ontdekken van 17 unieke incunabelen verspreid over drie vitrinekasten. Niet alleen zijn de stukken bijna allen uniek daar slechts weinig exemplaren de tand des tijds overleefd hebben maar uniek is ook het feit dat 7 particuliere verzamelaars, dus geen publieke instellingen, bereid werden gevonden aan deze expositie deel te nemen. Waarvoor zeer hartelijk dank!

Onze intentie is deze kennismaking met incunabelen zeer laagdrempelig te houden. Deze catalogus werd dan ook opgezet in deze geest. Eerder dan ons te verdiepen in collaties wijzen we u op interessante weetjes of belangrijke feiten. QR-codes geven u digitale toegang tot de informatie. Daarenboven staat een vlogreeks over incunabelen en hun verzamelaars voor u klaar. Scan de qr-code op de laatste bladzijde of klik: <https://www.youtube.com/@Incunabelen1473>. Abonneer u op dit YouTube kanaal om op de hoogte te blijven van nieuwe vlogs

Tijdens de beurs nodigen we u uit deel te nemen aan een snelle enquête alweer tot doel onze gemeenschappelijke vriendschap voor het gedrukte woord te bestendigen. Laat aub uw stem horen!

Geniet ervan.

Hartelijk

Dirk-Emma Baestaens, voorzitter VABib,
Wim Ruijgrok, voorzitter NGB

1473

In het midden van de vijftiende eeuw begon in Mainz in Duitsland een mediarevolutie: het drukken van boeken met losse letters. Het essentiële, vernieuwende aspect van de nieuwe techniek was dat de drukker zijn of haar losse letters keer op keer kon hergebruiken. Hoewel het lettermateriaal heel tijdrovend was om te maken en duur in aanschaf was, konden boeken nu veel sneller gemaakt worden. Het aantal boeken op de markt nam enorm toe.

Rondreizende leergierige drukkers verspreidden de nieuwe techniek razendsnel over Europa. Kapitaalkrachtige entrepreneurs investeerden in nieuwe bedrijven. Vanuit Mainz verspreidde de boekdrukkunst zich verrassend snel over Europa en bereikte ook de Lage Landen. In 1473 werd zowel in Aalst (nu België) en Utrecht (nu Nederland) het eerste gedateerde boek met losse letters gedrukt. Dat wil niet zeggen dat dit de eerste boeken zijn die hier in de nieuwe techniek gedrukt werden, maar wel de eerste met een datum erin.

Duitse drukkers speelden een cruciale rol in de verspreiding van de boekdrukkunst. Zij trokken naar elders om een winstgevend bedrijf te vestigen, bijvoorbeeld naar Frankrijk of Italië. Daar trokken dan weer andere ambachtslieden naartoe om het vak te leren.

De eerste Zuid-Nederlandse drukkers, Dirk Martens en Johann van Westfalen, werkten bijvoorbeeld eerst enkele jaren in Venetië waarna ze in Aalst aan het werk gingen. Daar produceerden ze in 1473 enkele boeken. Het *Speculum conversionis peccatorum* van Dionysius van Rijkel wordt als het eerste gedateerde druk van hun pers beschouwd.

In de Noordelijke Nederlanden verscheen in datzelfde jaar in Utrecht de *Historia scholastica super Novum Testamentum* van Petrus Comestor met in het colofon de vermelding dat dit boek gedrukt was door de meesters Nicolaes Ketelaer en Gherard van der Leempt in 1473. Ketelaer was afkomstig uit een belangrijke en welgestelde Utrechtse familie en Van der Leempt was een van die rondreizende typografen die in Duitsland het vak geleerd had.

De nieuwe techniek zou zich definitief vestigen in de Lage Landen. De eerste boeken bleven natuurlijk wel bijzonder. Hun lay-out is nog heel vergelijkbaar met de handschriftencultuur. Logisch, dat was immers hoe boeken er toen uit hoorden te zien! Langzaamaan kreeg het gedrukte boek echter zijn eigen karakter. In deze periode ontstaat bijvoorbeeld de titelpagina. De bijzondere boeken gedrukt voor 1500 noemen we daarom de incunabelen, of wiegendrukken, een naam die verwijst naar de 'kindertijd' van het gedrukte boek.

In 2023 vieren de twee verenigingen van boekenliefhebbers uit de beide landen, de Vereniging van Antwerpse Bibliofielen (VABib) en het Nederlands Genootschap van Bibliofielen (NGB), met vlogs en een tentoonstelling, dat zowel in België als Nederland 550 jaar geleden de eerste gedateerde gedrukte boeken van de pers kwamen.

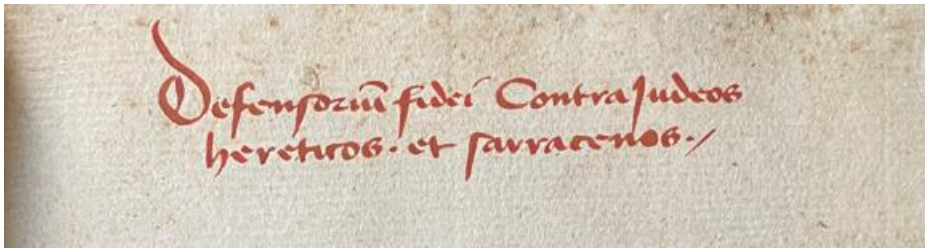
Dr. Heleen Wyffels
Dr. Marieke van Delft

Catalogus Librorum

1

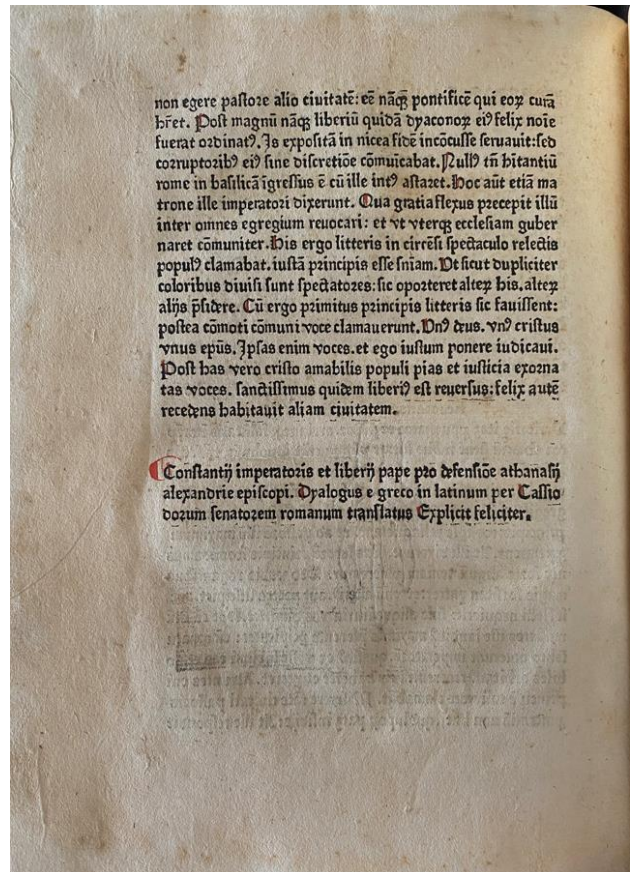
Johannes de Turrecremata en Flavius Magnus Aurelius Cassiodorus,
Defensorium fidei dialogos septem contra Judaeos, haereticos et Sarracenos continens,
Utrecht: Nicolaes Ketelaer en Gerard de Leempt, 1474.
Privé verzameling

Ketelaer en De Leempt zijn de eerste Utrechtse drukkers waarvan de naam bekend is, voorafgegaan door anonieme personen. In 1473 en 1474 verschenen twee gedateerde boeken, maar de rest van hun fonds, zo'n twintig boeken, is niet gedateerd.

De dominicaan Torquemada was overtuigd van de superioriteit van het christelijke geloof wat tot uiting komt in zijn geschriften. Zo schreef hij in 1459, enkele jaren na de val van Constantinopel, het boek *Contra principales errores perfidi Mahometi* ("Tegen enkele principiële dwalingen van de ongelovige Mohammed"), waarin hij van leer trok tegen de mohammedanen en aansloot bij de oproep van de kerk om militair op te treden tegen niet-christenen.

De reproducties geven de handgeschreven titel weer en de laatste pagina met het explicit. Het boek is anoniem verschenen, dus geen jaartal e.d., maar op de laatste pagina is wel het watermerk zichtbaar.

Nederlands
Genootschap
van Bibliofielen

2

Nicolaas de Lyra,
Biblia cum postillis Nicolai de Lyra, Deel IV Nieuwe Testament
Neurenberg: Anton Koberger, 1493.
Verzameling Otto van Middendorp

De franciscaan Nicolas De Lyra (ca 1270-1340) was een Franse exegeet. Hij werd geboren in het Normandische La Vieille Lyne en werd doctor in de theologie en professor aan de Sorbonne. Hij staat bekend om zijn uitgebreide commentaar op de Bijbel. Maarten Luther zou hebben verklaard: "Zonder Lyra zouden we noch het oude, noch het nieuwe testament begrijpen." De Lyra zorgde voor het eerste gedrukte bijbelcommentaar. Als geleerde beheerste hij het Hebreeuws en benadrukte de noodzaak om naar de originele bronnen van de Bijbelboeken terug te grijpen in plaats van te vertrouwen op later opgestelde gecorrumpeerde Latijnse versies. Hij maakte gebruik van de Talmoed en andere Joodse geschriften van rabbijnse geleerden, vooral Rashi (Solomon Ben Isaac) uit de 11e eeuw, om de Joodse praktijken te begrijpen. Bovenal streefde Nicolas De Lyra altijd steeds naar de letterlijke interpretatie van de bijbelteksten en verwierp hij de mystieke of allegorische verklaringen die zich later hadden ontwikkeld.

3

Antonius Florentinus,
Summa theologica, deel II van IV
Venetië: Nicolas Jenson, 1480.
Verzameling Otto van Middendorp

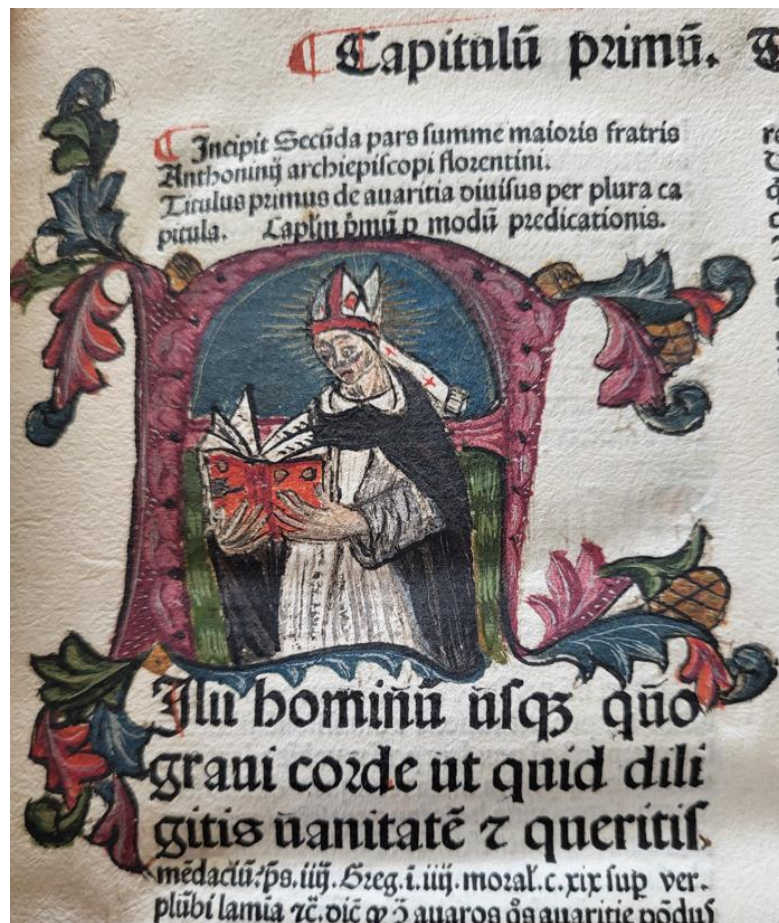
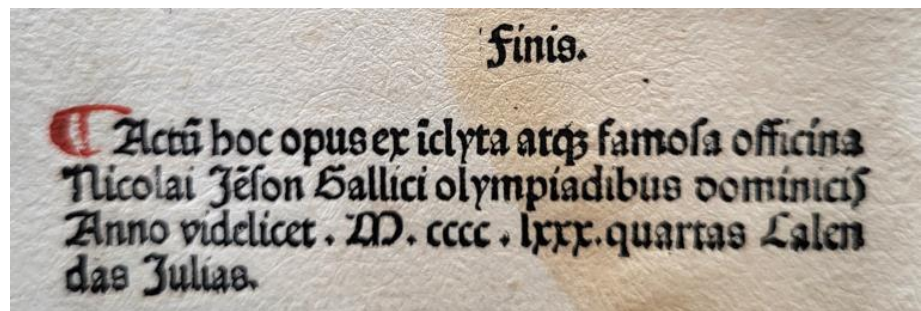
Gedrukt in twee kolommen van 55 regels. Antonius van Florence (1389 - 1459) was een dominicaan en theoloog, die zich heeft ingezet om het opleidingsniveau van de clerus te verbeteren. Hij werd in 1523 (nu precies 500 jaar geleden) heilig verklaard.

Om de priesters te vervolmaken in het uitoefenen van hun pastorale taken, schreef Antonius (Antonino) Pierozzi (1389-1459) zijn *Summa theologica* in de jaren 1440-1454.

Dit tweede deel van Sant'Antonino's moraaltheologische werk behandelt ondeugden, leugens en ontrouw, erg actueel voor het toenmalige Florence. De eerste editie werd simultaan gedrukt in 1477 in zowel Venetië als

Neurenberg. De geschriften van Antoninus, waarvan sommige in het Italiaans, weerspiegelen een uitgesproken besef van de problemen op sociaal en economisch vlak. Hij betoogde daarin dat de staat de plicht had om in handelszaken tussen te komen ten dienste van het algemeen belang en de plicht had om de armen en behoeftigen te ondersteunen.

4

Bartholomeus Anglicus,
De proprietate rerum,
Straatsburg: Georg Husner, 1485.
Privé verzameling

5

Bartolomaeus Anglicus,
Van den proprieteiten der dinghen,
Haarlem: Jakob Bellaert, 1485.
Privé verzameling

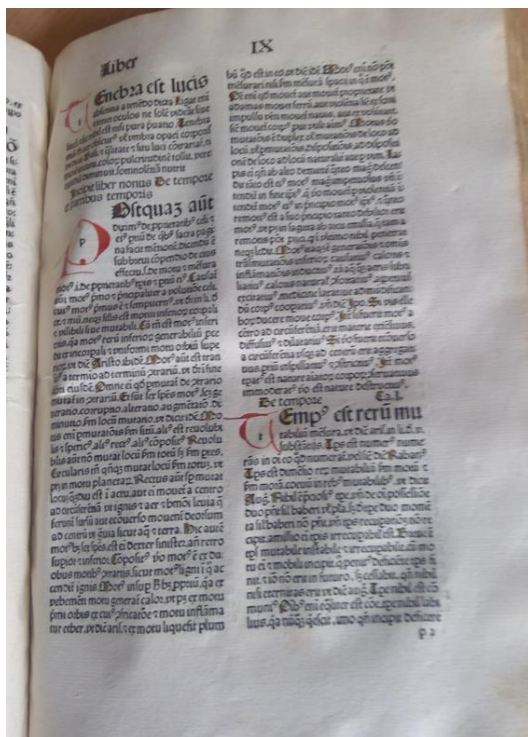
6

Bartolomaeus Anglicus,
Cy commence ung tres excellent livre nomme le proprietaire des choses translate de latin en francoys a la requeste de treschrestien et trespuissant roy charles quint,
Lyon: Jean Syber, c. 1484.
Privé verzameling

Bartholmaeus Anglicus leefde in de eerste helft van de 13de eeuw. Hij is bekend geworden door zijn encyclopedie, *De proprietatibus rerum* (over de eigenschappen der dingen). Deze encyclopedie was erg populair en is in vele handschriften overgeleverd en ook in de 15de eeuw veel gedrukt. Het werk is vertaald in verschillende volkstalen, waaronder het Frans en het Nederlands. De auteur steunt op bronnen uit de oudheid, de kerkvaders en ook op bronnen uit de Arabische wereld. Die bronnen somt hij op in het begin van het boek. De oorspronkelijk Latijnse tekst was bedoeld voor de wetenschappers, de vertalingen daarentegen voor de leken die het Latijn niet machtig waren. De vertalingen zijn geïllustreerd met houtsneden om de tekst meer toegankelijk te maken.

De drie boeken (4-5-6) liggen opengeslagen op het begin van het 9de boek *De tempore et partibus temporis*, over de jaargetijden en de delen ervan. Bij de Latijnse editie sluit de tekst van het 9de boek aan bij die van het 8ste boek en wordt er geen scheiding ingevoerd tussen de twee boeken. In de Franse editie sluit de tekst van het 9de boek ook aan bij de tekst van het 8ste boek, maar is de bovenste helft van de pagina versierd met een houtsnede, die de representatieve activiteiten van de jaargetijden toont. Er is dus een duidelijke scheiding tussen de twee boeken. In de Nederlandse editie is de scheiding nog duidelijker. Hier begint het 9de boek op een nieuwe rechter pagina terwijl de tegenover liggende linker pagina versierd wordt met een houtsnede met dezelfde thematiek als in de Franse editie. De uitwerking en vormgeving van deze illustratie zijn volledig verschillend.

Latijnse Editie (4)

Franse Editie (6)

Editie Haarlem (5)

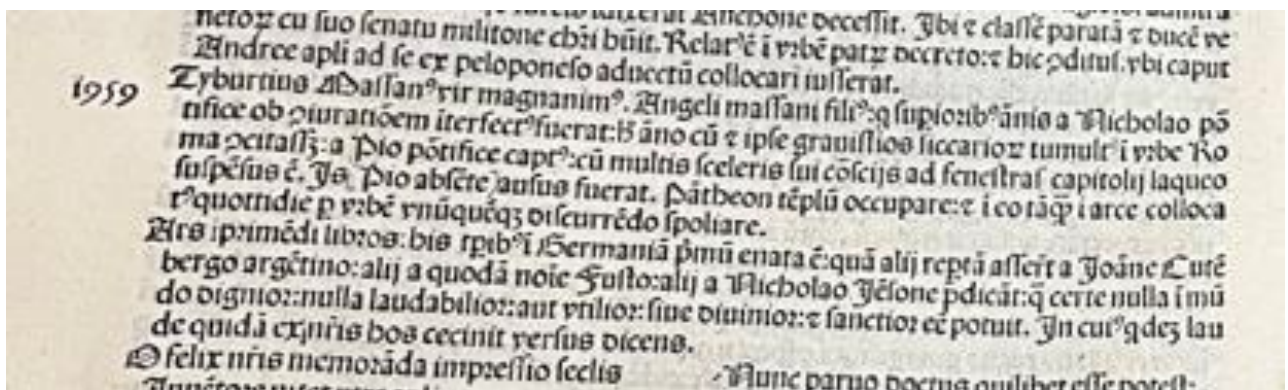
Nederlands
Genootschap
van Bibliofielen

Jacobus Philippus Foresti da Bergamo,
Supplementum chronicarum,
 Venetië: Bernardinus de Bonaliis, 1483.
 Privé verzameling

Pagina 173 vermeldt de Duitse drukker **Johannes Gutenberg** als een actieve drukker in het jaar 1459. Dit is slechts de zesde maal ooit dat de naam Gutenberg schriftelijk vermeld werd.

“Ars Imprimendi libros his temporibus in Germania primum enata est: quam alii repertam asserunt a Joanne Cutenberg argentino.”

De kunst van het drukken van boeken werd in deze tijd voor het eerst geboren in Duitsland: volgens anderen ontdekt door Joanne Cutenberg

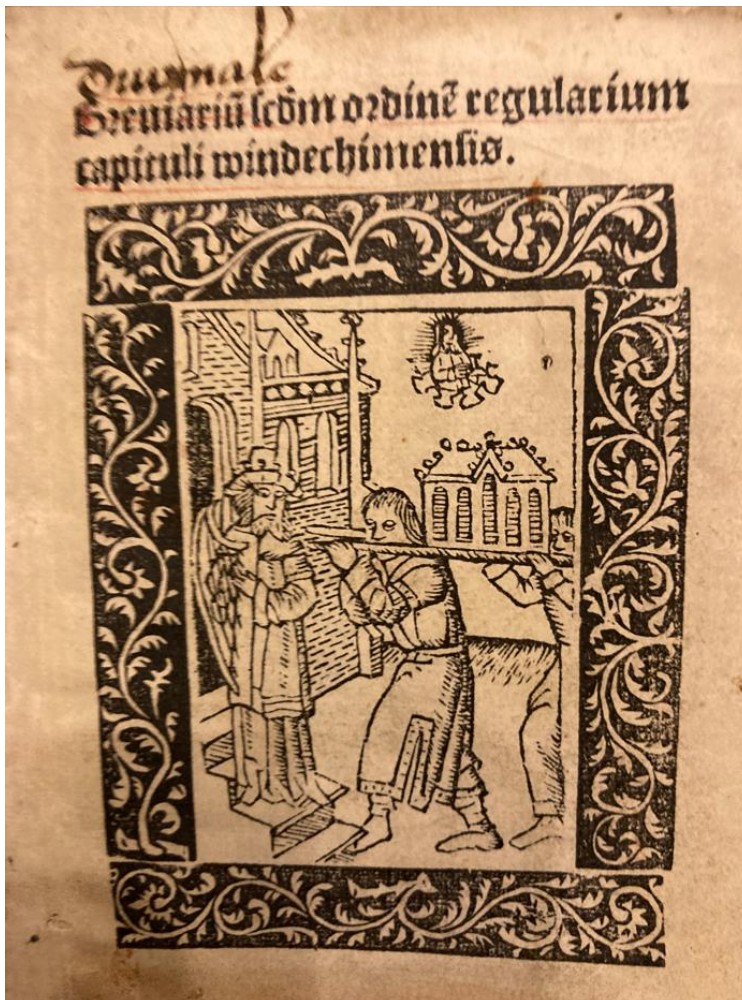
Heinrich von Lauffenberg,
Versehung von Leib, Seele, Ehre und Gut,
 Augsburg: Johann Schönsperger, 1493.
 Privé verzameling

Vroege editie van een populair handboek over lichamelijke en geestelijke gezondheid in de volkstaal, soms toegeschreven aan Heinrich von Lauffenberg. Het werk is een compendium dat veel te danken heeft aan het vroegste praktische medische handboek in het Duits, het laat 13e-eeuwse *Arzneibuch* van Ortolf von Baierland, chirurg uit Würzburg. De tekst bevat uitgebreide kruiden- en medicinale remedies, instructies voor aderlating, de grondbeginselen van astrologie, advies over de tekenen van een naderende dood en een gids voor de spirituele voorbereiding op de dood.

De houtsnede, geïnspireerd op de laatste illustratie van het blokboek *Ars moriendi*, stelt een man op zijn sterfbed voor, geflankeerd door huilende verwanten, terwijl een priester een brandende kaars in zijn handen plaatst en een hemelwaarts vliegende engel zich over zijn ziel ontfermt.

*Breviarium Windeshemense: Breuiariu[m] s[e]c[un]d[e]m
ordine[m] regularium capituli windechimensis,*
Antwerpen: Gerard Leeu, 1488.
Privé verzameling

Het kapittel van Windesheim is een congregatie van augustijner koorheren (reguliere kanunniken en kanunnikessen) waarvan het moederklooster stond in het gelijknamige dorp Windesheim in Overijssel. De congregatie van Windesheim werd uiteindelijk een zelfstandige gemeenschap binnen de orde van de augustijner koorheren.

Dit boek vermeldt "Bethleem" als herkomst. De Priorij van Betlehem (Herent) behoort tot deze congregatie samen met o.m. de priorij van Corsendonck.

Het werk bevat een manuscript, ingevoegd tussen katernen K en L, met uren en gebeden voor bepaalde heiligen of voor specifieke liturgische feesten, geschreven in "littera textualis", "littera hybrida" en "cursiva" in 2 kolommen, gerubriceerd in rood en blauw, gesigeneerd door Melchior Loomans en gedateerd 27 augustus 1529 "in festo sancti Augustini".

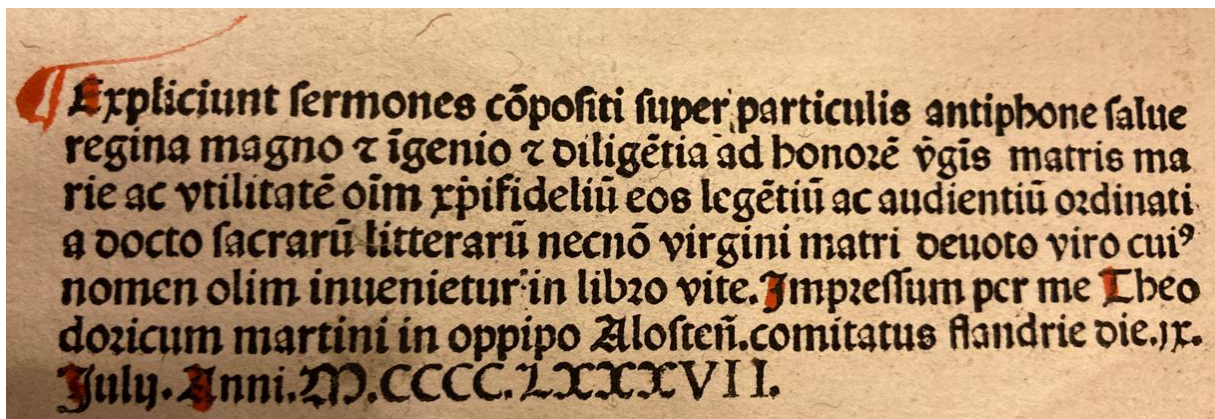
Hermann van Reichenau,

Sermones compositi super particulis antiphonae Salve regina, Aalst, Dirk Martens, 1487.

Privé verzameling

Martens zou een eerste opleiding gekregen hebben in het klooster van de Wilhelmiëten in Aalst. In de vroege jaren 1470 verbleef hij heel waarschijnlijk in Venetië, mogelijk bij Gerardus de Lisa, een humanist afkomstig uit Gent. In Venetië ontmoette Martens wellicht Johannes van Westfalen (zie ook 13) die afkomstig was uit het bisdom Paderborn. Mogelijk vertrokken ze samen naar de Nederlanden toen het boekenvak in Venetië in de vroege jaren 1470 in crisis verkeerde. Met Johannes van Westfalen drukte Martens in 1473-1474 in Aalst zeven boeken, die duidelijke Italiaanse en Venetiaanse invloeden laten zien. In een van de colofons van deze edities verwees Martens ook zelf naar Venetië. (Bron [https://nl.wikipedia.org/wiki/Dirk_Martens_\(drukker\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Dirk_Martens_(drukker)))

Tussen 1474 en 1486 verdwijnt Martens uit beeld. Martens keerde in 1486 terug naar Aalst en startte er zijn tweede atelier. Tussen 1486 en 1492 zijn er van Martens nog eens 13 uitgaven bekend. In deze tweede Aalsterse periode legde hij zich vooral toe op theologische en religieuze teksten zoals het werk hier tentoongesteld. Het impressum vermeldt de stad Aalst maar een zetduivel wijzigde “oppido” in “oppipo”!

Ludolphus de Saxonia,

Dat boeck vanden leuen ons liefs heeren ihesu cristi,

Antwerpen: Claes Leeu, 1488.

Privé verzameling

Het werk van de Kartuizer monnik Ludolphus a Saxonia, gestorven in Straatsburg in 1377(?) is een der drukst gelezen boeken uit de late Middeleeuwen, niet enkel in zijn oorspronkelijke Latijnse vorm, maar ook in de talloze vertalingen zoals hier in het Nederlands. Jezus' leven wordt verhaald op een eenvoudige maar levendige manier in de vorm van een dialoog tussen de Schrift "Scriptura" en "die mensche", de gelovige, dat alles doorspekt met tal van wetenswaardigheden van historische aard, met legendes en met oraties. (Bron: Indesteghe, L. "TBoeck vanden Leven ons Heeren Iusu Christi", *De Gulden Passer*, uitgave Vereniging Antwerpse Bibliofielen, jaargang 29, 1951, VII)

Claes Leeu (Leew) is waarschijnlijk de broer van Gheraert Leeu één van de meest bekwame en actieve incunabeldrukkers eerst in Gouda en later in Antwerpen waar hij in 1492 overleed na een handgemeen met zijn lettersnijder die hem een "een cleyn steecxken" in het hoofd bezorgde. Claes Leeu zou in totaal 7 werken gedrukt hebben. Meer is er niet bekend over hem.

Dit werk draagt het ex-libris van zowel Dyson Perrins als C. Vander Elst. De eerste familie werd wereldberoemd door de succesvolle verkoop van Worcestershiresaus uitgevonden door William Perrins in de jaren 1830. Vander Elst is dan weer bekend als eigenaar van het Belgische sigarettenmerk Belga.

Het Kersttafereel met de geboorte van Christus op het voorblad van deze catalogus wordt toegeschreven aan de Meester van Gouda, één van de drie graveurs van alle houtsneden in dit boek. Ze behoren tot de mooiste en meest expressieve houtsneden uit deze periode in de Nederlanden.

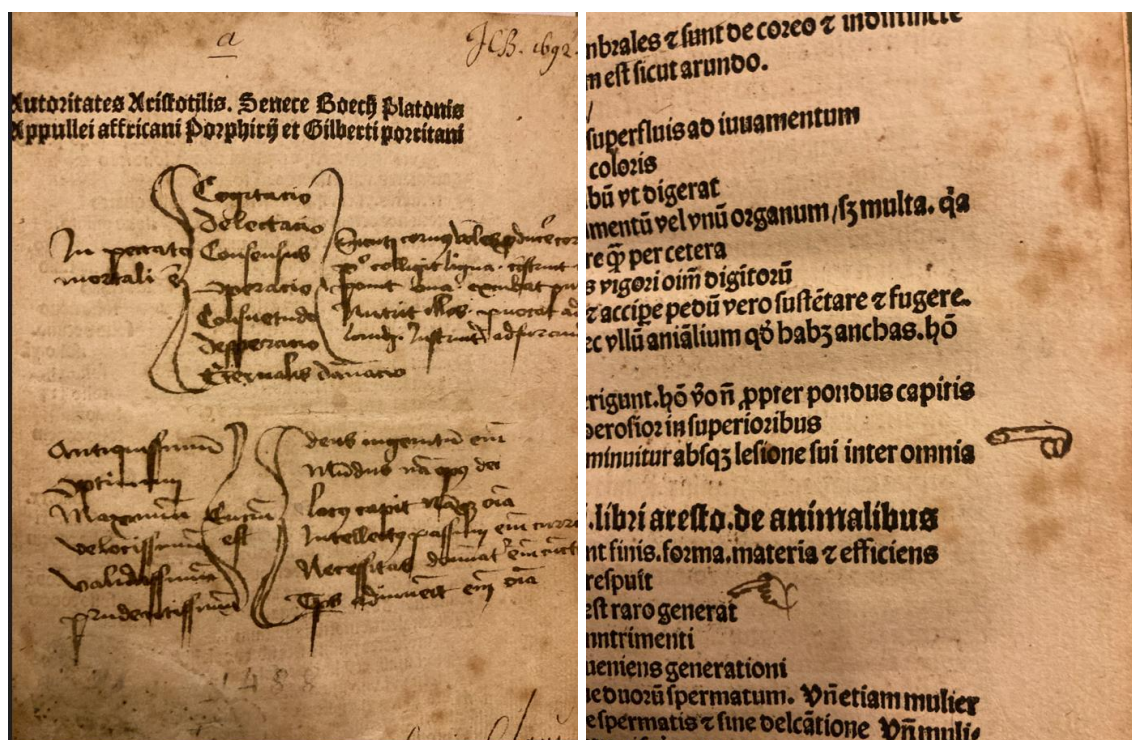
Auctoritates Aristotelis, Senecae, Boecii, Platonis, Apulae Africani, Porphyrii et Gilberti Porretani,

Antwerpen: Gerard Leeu, 1488.

Privé verzameling

Sommige drukkers deden een beroep op het advies van erudiete proeflezers voor ze tot het drukken overgingen. Dit geldt ook voor Gherard Leeu (1445(?)-1492), een drukker die zich toeleegde op schoolboeken, didactische romantiek en devotionele werken - voornamelijk in het Nederlands geschreven.

Hier zien we een schoolboek door een vlijtige student voorzien van tekeningen en aanwijzingen. Door het intensieve gebruik in studentenhanden zijn deze drukken uitermate zeldzaam.

Pius II,

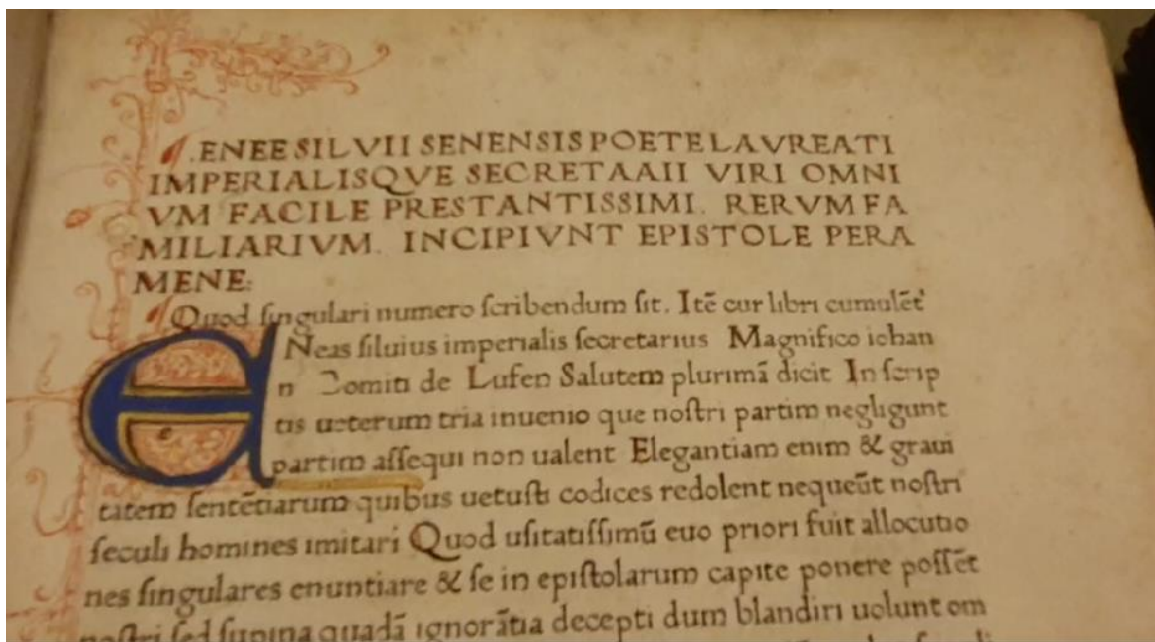
Epistolae familiares,

Leuven: Joannes de Westfalia Paderbornensis, 1483.

Privé verzameling

De *Epistolae* (Brieven) van Aeneas Sylvius Piccolomini (1405–1464), de grote humanist uit de Renaissance die in 1458 tot paus Pius II werd verkozen, met daarin het beroemde 'Verhaal van twee geliefden' ('De duobus amantibus Euryalo et Lucretia'), gecomponeerd in 1444, een van de eerste briefromans, vol erotische symboliek, was een absolute bestseller uit de vijftiende eeuw.

Er zijn in de Lage Landen zeer weinig incunabelen gedrukt met de romein als lettertype. Een zeldzaam voorbeeld is deze editie van Johannes de Westfalia (zie ook 10) die in Leuven werd gedrukt. Een groot verschil met de donkere Gotische letters!

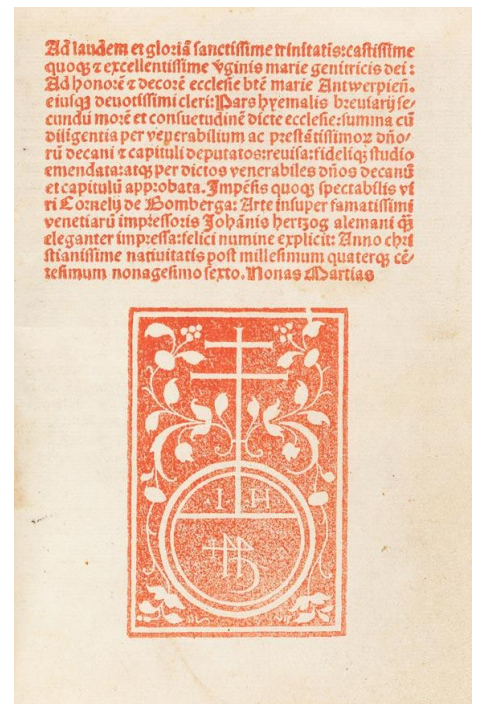
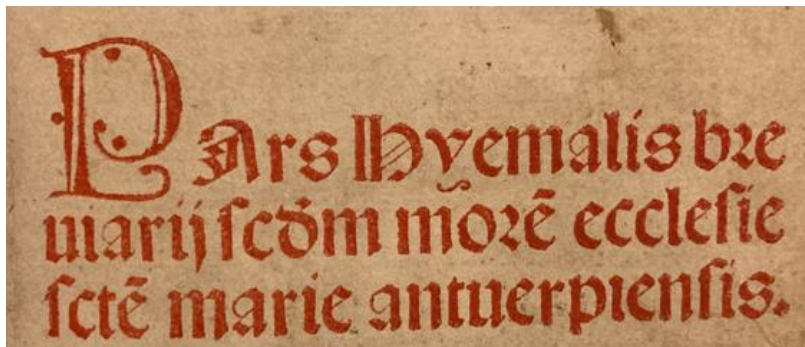

Breviarium Antverpiensis. Pars hyemalis breviarii se[cun]d[u]m more[m] ecclesie s[an]cte uarie antverpiensis,

Venetie: Johannes Hamman voor Cornelis van Bomberghen, 1496.

Privé verzameling

Dit zeer zeldzame brevier exclusief voor de Antwerpse Onze-Lieve-Vrouwekathedraal geeft ons de naam van Corneille de Bomberg, die waarschijnlijk een boekhandelaar was, afkomstig uit Antwerpen. Hij is ongetwijfeld de eerste in deze lijn van bekende drukkers die in Venetië werkten, waar ze met name boeken in het Hebreeuws drukten. (Polain)

Het ISTC vermeldt slechts 4 bekende exemplaren: naast het huidige exemplaar, dat van de Koninklijke Bibliotheek Brussel (Pars hiemalis incompleet), het Antwerpse Onze-Lieve-Vrouwe College (enkel Pars hiemalis) en de Congregational Library London (enkel Pars hiemalis).

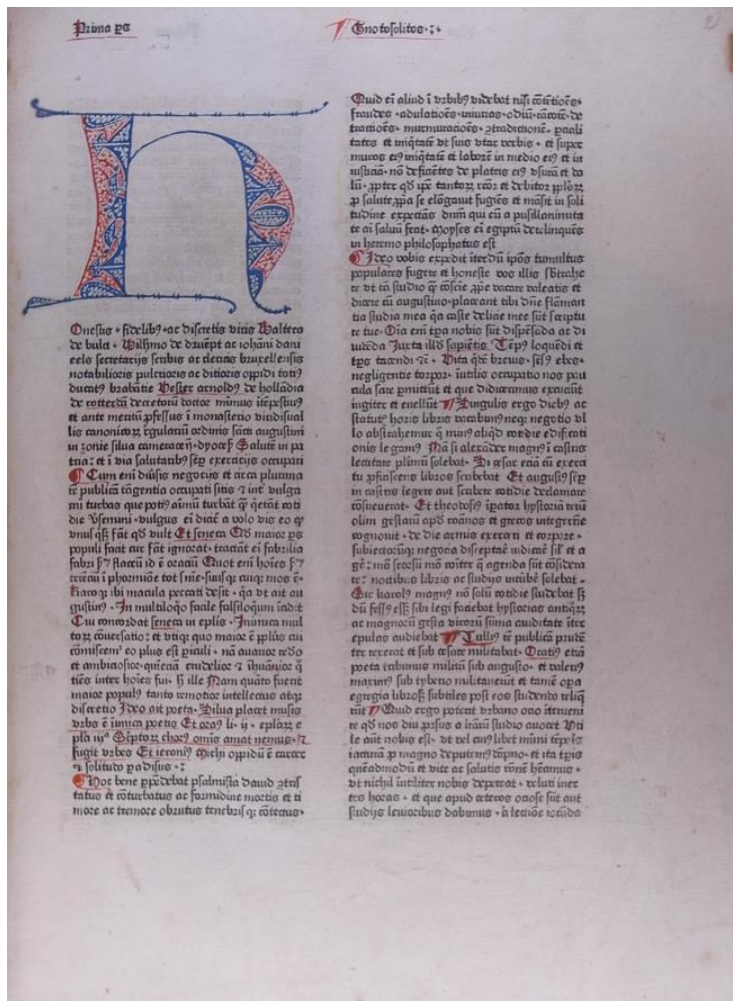

Arnoldus de Geilhoven,

Gnotosolitos, sive Speculum conscientiae ; Presens hoc speculu[m] co[n]scie[n]tie q[uo]d gnotosolitos d[icitu]r,

Brussel: Broeders van het Gemene Leven, 1476.

Cultura Fonds, Dilbeek: NC 1049

De bibliotheek van het Cultura Fonds verzamelt belangrijke drukken die met de lokale geschiedenis van Brussel en omstreken hebben te maken. Daartoe behoren ook incunabelen die door de Brusselse Broeders van het Gemene Leven werden gedrukt. Op deze tentoonstelling presenteert het Cultura Fonds er drie (cat. nrs. 15–17). Deze religieuze instelling was traditioneel al langer actief in het boekenvak met het vervaardigen van handschriften. Van 1475 tot 1485 richtten zij de eerste drukkerij van Brussel op terwijl het scriptorium actief bleef. Voor dit imposante werk waarvan de titel vrij vertaald kan worden als 'Ken uzelf' lieten ze een nieuwe gotische letter snijden, men vermoedt door Johan Veldener. Ze gebruikten deze letter minstens nog voor veertien andere drukken. Waarom ze na een decennium stopten met drukken is nog steeds een open vraag.

Nederlands
Genootschap
van Bibliofielen

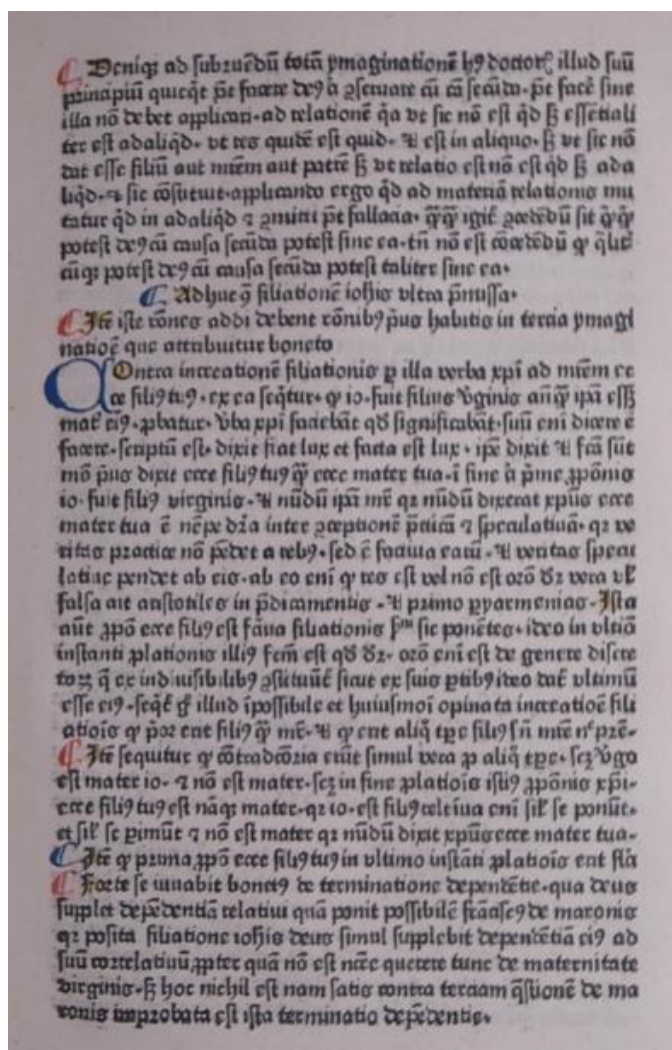
Aegidius Carlerius,

Sporta fragmentorum,

Brussel: Broeders van het Gemene Leven, 1478–1479.

Cultura Fonds, Dilbeek: CS 96

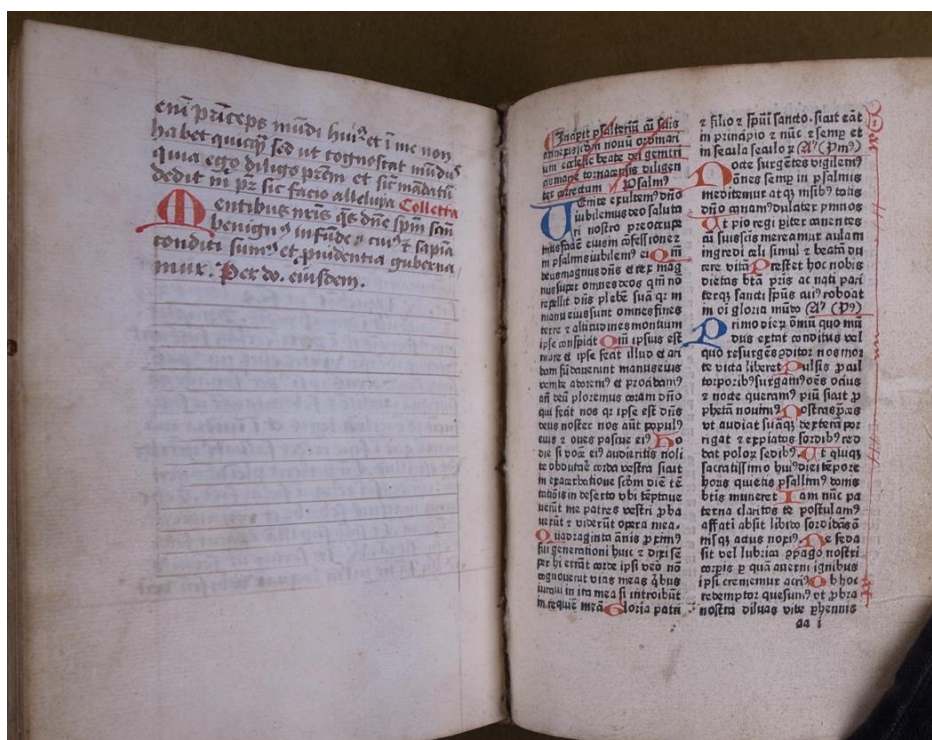
Evenmin als het hierboven beschreven boek vermeldt deze uitgave expliciet wie voor de productie ervan verantwoordelijk was. In het begin van de boekdrukkunst was het nog niet algemeen gangbaar om productiegegevens in boeken op te nemen. Als dit al gebeurde was dat in het colofon, dat hier wel een plaats van uitgave vermeldt: 'in oppido bruxellensi'. De uitgevers kan men echter op basis van de gebruikte letter achterhalen. Dit exemplaar wisselde verschillende keren van eigenaar voor het in de collectie van het Cultura Fonds werd opgenomen. Het eerste spoor begint in de achttiende eeuw. Toen maakte de Brusselse boekhandelaar Josse Ermens (1736–1805) er een aantekening in. Nadien ging het over naar de collectie van de bekende bibliofiel baron André François le Candèle d'Humbeek (1769–1857). Vervolgens kwam het in Engelse handen terecht (collecties van Jonathan Peckover en Alexander Peckover), waarna advocaat Gérard Hupin (ca. 1905–1878) het wist te verwerven.

Breviarium Tornacense: P[ar]s estinal[is] breuiarij ecc[lesia]e tornacen[sis],
 Brussel: Broeders van het Gemene Leven, 1481–1485.
 Cultura Fonds, Dilbeek: CS83.2

De Broeders van het Gemene Leven drukten op zijn minst vijf brevieren. Dit exemplaar, naar het gebruik in Doornik, draagt duidelijke sporen van intensief gebruik. Sommige passages zijn doorgehaald en andere delen van de tekst zijn met nieuwe tekst overplakt. Net als andere exemplaren is ook dit exemplaar onvolledig, maar dat was in dit geval kennelijk zo bedoeld.

De gedrukte tekst zit immers samen met een brevier in handschrift in hetzelfde convoluut, dat ook nog eens als herkomst de Broeders van Nazareth in Brussel heeft – synoniem voor de Broeders van het Gemene Leven. In die periode was het nog heel gewoon om handschriften met drukken bij elkaar te houden. Eén van de talrijke opeenvolgende eigenaars van het convoluut heeft het laten binden met zijn wapenschild op de rug. Het is de bekende, negentiende-eeuwse verzamelaar J.B.Th. de Jonghe.

Finis.

Dank aan.....

De leden die hun schatten toelichtten, en bij uitbreiding alle leden die de pelgrimstocht naar Mechelen ondernamen,

Erik Tonen en collega's van het organisatiecomité van de Internationale Antiquarenbeurs van België voor hun bereidwilligheid 1473 te laten doorgaan,

De respectievelijke bestuursleden van beide Verenigingen, de Vereniging Antwerpse Bibliofielen en het Nederlands Genootschap voor Bibliofielen voor hun inzet, netwerking, vervoer, aanlevering teksten, aanwezigheden, en vooral hun laaiend enthousiasme,

Dr. Heleen Wyffels, Impressvm en dr. Marieke van Delft voor hun wetenschappelijke ondersteuning.

Interesse? Lid Worden?

Vlog reeks over incunabelen:

<https://www.youtube.com/@Incunabelen1473>

Of scan de qr-code:

Abonneer u op dit YouTubekanaal om op de hoogte te blijven van nieuwe vlogs

Contacteer:

Vragen: Pierre Meulepas op secretariaat@bibliofielen.be

Lid worden: www.bibliofielen.be

Vragen en lid worden: Gerda Huisman op g.c.huisman@rug.nl
<https://bibliofielen.nl/>

Verantwoordelijke Uitgever: Dirk-Emma Baestaens, voorzitter@bibliofielen.be p/a Vrijdagmarkt 22, 2000 Antwerpen
© 2023 de Vereniging Antwerpse Bibliofielen en het Nederlands Genootschap voor Bibliofielen.

